

Nagyböjt 4. vasárnapja

Ef 5,8-14

Sötétség világosság

⁸Valaha sötétség voltatok, most azonban világosság az Úrban. ⁹Éljetek úgy, mint a világosság fiai. A világosság gyümölcse csupa jószág, igazságosság és egyenesség. ¹⁰Azt keressétek, ami kedves az Úr szemében. ¹¹Ne legyen részetek a sötétség meddő tetteiben, inkább ítéljétek el őket. ¹²Amit ugyanis titokban tesztek, azt még kimondani is szégyen. ¹³Mindarra, amit elítéltek, fény derül, s ami így világossá válik, fényforrás lesz. ¹⁴Ezért mondják: Ébredj, aki alszol, támadj fel a halálból, és Krisztus rád ragyog.

Az efezusi levél írója a gnosztikus terminológiához hasonlót használ. Kumránból 1947-ben előkerült úgynevezett „háborús tekercs”, a fény fiainak küzdelmét írja le a sötétség fiaival, amely nem más, mint egy lelki harc a bűnös világ ellen. Ezek a szimbolikus, spirituális kifejezések ismertek voltak az efezusi levél címzettjei előtt is, ezért használhatja a levél írója ezt a terminológiát. Egy lényeges különbség van azonban a fogalompár kumráni és keresztény használata között. A kumráni közösség egyértelműen a fény fiainak definiálja magát. Itt pedig azt olvassuk: „Valaha sötétség voltatok, most azonban világosság az Úrban” (5,8). Vagyis nem feleli az író, hogy címzettjei nem így születtek, hanem Isten kegyelméből lettek mások. Ezt a túlságosan általános kifejezést a levélben kicsit korábban a sztoikus erkölcsprédikációkra jellemző bűnlistával konkrétábbá teszi. A korábbi állapotról a következőket írja: „Kicsapongásról és egyéb tisztátalanságról vagy kapzsiságról szó se essék köztetek, ahogy a szentekhez illik. Ocsmány, léha vagy kétértelmű szót ne ejtsetek ki. Ez sem illik hozzátok, annál inkább a hálaadás” (Ef 5,3-4).

A megtérés, egy új valláshoz tartozás lelki kuriózuma, nagyobb vonzerőt jelentett a híveknek, mint az életmódváltás. A zsidókeresztény közösségek többek között azzal vádolták a pogánykeresztény közösségeket, hogy erkölcsi szintjük alacsonyabb mint az övék. Ez a vád többé kevésbé igaz volt. A Római Birodalomban élő különböző vallásokat követő hellének erkölcsi szokásai és erkölcsi tabui lényegesen eltértek a zsidókéétól. A törvény szigorához szoktatott zsidó közösségekben a külső társadalmi nyomás gyakorta nagyobb rendet tartott. A zsidókeresztény és a pogánykeresztény vita egyben az etikai tanítás

módszerének a vitája is. Megkérdézhajtuk, vajon a külső kényszerrel fenntartott etikai magatartás erősebb-e, mint a belső meggyőződésből fakadó önkontroll. Az egyéni felismerésnek a levél szerzője nagy jelentőséget tulajdonított. Erre vonatkozik óvó kijelentése is: „Ne legyen részetek a sötétség meddő tetteiben, inkább ítéljétek el őket” (5,11). Más levelében Pál ezt is részletezi a test cselekedetei (Gal 5,19) és a lélek gyümölcsei (Gal 5,22–23) címszó alatt felsorolt erény- és bűnkatalógusokban.

A levél másik gondolata a titkos és a nyilvános bűnökre utal (Ef 13). Már Jézus is figyelmeztetett arra, hogy „amit a zárt falak közt fülbe súgtok, azt háztetőkről fogják hirdetni” (Lk 12,3), de itt inkább a titkos és a nyilvános bűnök közötti különbségtételre utal a szerző. A titkos bűnről azt tartották, hogy magánügy, a nyilvánossal kell csak foglalkozni. Pál igen jól tudja, hogy minden bűn, titkos és nyilvános egyaránt gyengíti a keresztény közösséget. Ezért nagyon nagy jelentősége van annak, hogy minden keresztény belső meggyőződés alapján önmaga legyen kontrollja saját tetteinek. A titkos bűnöket sohasem lehet százszázalékosan felderíteni, még ha a felderítés a megfélemlítés erejével hat is, korántsem olyan hatékony, mint a belátás. Az a belátás, amely világosságot visz az emberbe, a keresztény élet kezdete.

A megkeresztelkedett emberek és az egyházi adót fizető hívek közül nem mindegyik esett át ezen a folyamaton, amelyet belső, lelki megvilágosodásnak, megtérésnek, erkölcsi érlelődésnek szoktak nevezni. Ez nem történik meg azonnal a gyermek vagy felnőtt kereszttség alkalmával. Idő és tapasztalat kell ahhoz, hogy ez a világosság megszülessen az emberben. Ezt a folyamatot a közösségnek segítenie kell. Aki ezt a lelki értelemben vett megvilágosodást eléri, valóban világító ember lesz, olyan valaki, aki mások életébe is fényt tud vinni, mint Krisztus, akitől az igazi világosságot nyerte.